

TRANSFORMING SCHOOLS INTO
INCLUSIVE HUBS

Έγγραφο Σύστασης Πολιτικής ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

Ακολουθεί μια σύντομη παρουσίαση προηγούμενων πρωτοβουλιών σύστασης πολιτικής για την κοινωνική συμπερίληψη των μαθητών με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο σε Φινλανδία, Πορτογαλία, Κύπρο και Ελλάδα.

www.Inclusive Hubs.eu

Το έργο αυτό διατίθεται
με άδεια **CC BY 4.0**

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις. Αριθμός έργου: 2022-1-F101-KA220-SCH-000086160

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1	Συνοπτική παρουσίαση	Σελίδα 04
2	Εισαγωγή	Σελίδα 05
3	Κριτική ανάλυση	Σελίδα 08
4	Συστάσεις πολιτικής	Σελίδα 14

Συνοπτική παρουσίαση

Το παρόν έγγραφο πολιτικής αποτελεί παραδοτέο του έργου Inclusive Hubs «Ολιστική Προσέγγιση για τη μετατροπή των σχολείων σε κέντρα συμπερίληψης», το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Erasmus + της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 2022-2024. Το έγγραφο βασίζεται σε προηγούμενες πολιτικές πρωτοβουλίες για την κοινωνική συμπερίληψη μαθητών με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο σε Φινλανδία, Πορτογαλία, Κύπρο και Ελλάδα. Περιλαμβάνει τα κύρια ζητήματα, τα κενά και τις εκκλήσεις για δράση που αναδείχθηκαν κατά την υλοποίηση του έργου. Εξετάζει, επίσης, ποικίλα θέματα συμπερίληψης μεταναστών και παρουσιάζει σημαντικά ευρήματα, τα οποία βασίζονται στην έρευνα που διεξήχθη (ΠΕ2) με μετανάστες, εκπαιδευτικούς και τοπικούς φορείς. Προτείνονται συγκεκριμένες δράσεις για τη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής συμπερίληψης των οικογενειών μεταναστών στα σχολεία και στην κοινωνία γενικότερα.

Το έγγραφο πολιτικής θα προωθηθεί και θα διανεμηθεί σε βασικούς φορείς χάραξης Πολιτικής και σε εκπροσώπους των αρμόδιων αρχών, οι οποίοι μπορούν να έχουν άμεσο αντίκτυπο στα συστήματα συμπερίληψης σε κάθε χώρα-εταίρο.

Γιατί είναι σημαντικό το συγκεκριμένο θέμα;

Τα τελευταία χρόνια, οι χώρες-εταίροι θέσπισαν νόμους για την προστασία του δικαιώματος στην εκπαίδευση και υιοθέτησαν πολιτικές και πρακτικές για την υποστήριξη των μαθητών με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο στα σχολεία. Παρά τα μέτρα αυτά, τα οποία θα παρουσιαστούν στη συνέχεια της Παρούσας έκθεσης, η έρευνα (τόσο σε επίπεδο γραφείου όσο και πεδίου) αναδεικνύει προκλήσεις και επείγουσες ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν σε όλες τις χώρες-εταίρους. Αυτό το γεγονός υπογραμμίζει την ανάγκη για το έργο Inclusive Hubs.

Ο κύριος στόχος είναι η προώθηση της συμπερίληψης, της ευζωίας, της ανθεκτικότητας και της επιτυχίας των μαθητών με διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο στα σχολεία.

Οι ειδικοί στόχοι είναι:

- Ανάπτυξη ενός τεκμηριωμένου προγράμματος για ολόκληρο το σχολείο και την κοινότητα, με στόχο τη μετατροπή τεσσάρων σχολείων σε εκπαιδευτικά κέντρα συμπερίληψης..
- Ανάπτυξη των ικανοτήτων των διευθυντών σχολείων, των εκπαιδευτικών, του προσωπικού των σχολείων και των τοπικών φορέων, με στόχο την καλύτερη υποστήριξη της συμπερίληψης των μεταναστών μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα και την κοινότητα.
- Ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων, της ευημερίας και της ανθεκτικότητας των μεταναστών μαθητών και των οικογενειών τους.
- Ανάπτυξη της ικανότητας των μεταναστών γονέων να λειτουργούν ως πολιτισμικοί διαμεσολαβητές και διερμηνείς στα τοπικά σχολεία.

Ποια είναι τα οφέλη της μετατροπής των σχολείων σε συμπεριληπτικά κέντρα εκπαίδευσης;

ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗ

- Βελτιωμένο αίσθημα του ανήκειν
- Βελτιωμένες δεξιότητες γραμματισμού και αριθμητικής
- Βελτιωμένη συμμετοχή στη μάθηση και παρακολούθηση της Προόδου
- Αύξηση επιθυμητών συμπεριφορών
- Υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης εκπαίδευσης
- Αυξημένη αλληλεπίδραση με την κοινότητα, προάγοντας το αίσθημα του ανήκειν και την ενεργό ιδιότητα του πολίτη
- Πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης

ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

- Μεγαλύτερες ομάδες
- Βελτιωμένα ποσοστά ολοκλήρωσης και επίτευξης
- Συνδέσεις με τις τοπικές υπηρεσίες και την κοινότητα
- Σχέσεις με το Προσωπικό, τους μαθητές και τις οικογένειες
- Αύξηση της χρήσης των τοπικών υπηρεσιών μέσω της επί τόπου παρουσία τους

ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ

- Βελτιωμένο αίσθημα του ανήκειν
- Βελτιωμένες σχέσεις με το σχολείο
- Βελτίωση της ικανότητας υποστήριξης των παιδιών για καλύτερη επίδοση στο σχολείο.
- Αυτοεκτίμηση των γονέων
- Αυξημένη πρόσβαση σε κοινοτικούς πόρους και δίκτυα
- Ενισχυμένη συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση του παιδιού τους μέσω της λήψης αποφάσεων και της ενεργού συμμετοχής
- Σύνδεσμοι προς κοινοτικούς πόρους και υπηρεσίες
- Αυξημένη πρόσβαση σε υπηρεσίες υποστήριξης
- Αύξηση της χρήσης των σχολικών εγκαταστάσεων μετά το Πέρασ των σχολικών ωρών, συμβάλλοντας στη μείωση των βανδαλισμών
- Ενίσχυση της φήμης του σχολείου
- Αυξημένη κατανόηση των τοπικών αναγκών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η χαμηλή επίδοση και η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου μπορεί να αποτελούν συνέπειες του αγώνα για μάθηση και του κοινωνικού αποκλεισμού, φαινόμενο το οποίο πλήττει πολλές ευρωπαϊκές περιοχές. Πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) έχουν ήδη αναπτύξει εθνικές στρατηγικές για να ενισχύσουν την επικοινωνία μεταξύ σχολείων και τοπικών κοινοτήτων και να παρέχουν μέτρα για την προώθηση της συμπερίληψης. Ως εκ τούτου, το έργο αποσκοπεί στη στήριξη αυτών των προσπάθειών με την ανάπτυξη υλικού και εργαλείων που εστιάζουν στην ευζωία, την συμπερίληψη, την ψυχική υγεία και την προσωπική ανάπτυξη.

Τα τελευταία χρόνια, ο αριθμός των μεταναστών και των προσφύγων που καταφεύγουν στην Ευρώπη έχει αυξηθεί δραματικά, φθάνοντας τα 1,14 εκατομμύρια το 2021 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021), με αποτέλεσμα την αυξημένη παρουσία μαθητών-μεταναστών/προσφύγων στα σχολεία.

Οι χώρες εταίροι φαίνεται να φιλοξενούν μεγάλο αριθμό μεταναστών ή προσφύγων μαθητών στα εθνικά σχολεία. Στην Πορτογαλία, κατά το σχολικό έτος 2020-2021, εγγράφηκαν 150.908 αλλοδαποί μαθητές, κυρίως από τη Βραζιλία, ιδίως στις κατηγορίες της πρωτοβάθμιας και της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (DGEEC, 2022). Στην Ελλάδα, δεν υπάρχουν ακριβείς αριθμοί, αλλά η πλειονότητα των μαθητών που εγγράφηκαν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το 2021 προέρχονται από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2022). Στη Φινλανδία, το 8,5% του πληθυσμού έχει αλλοδαπή καταγωγή, κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη, την Ουκρανία και τη Βόρεια Αφρική. Στην Κύπρο, εκτός από τους οικονομικούς μετανάστες, υπάρχει επίσης μεγάλος αριθμός αιτούντων άσυλο και προσφύγων από τη Μέση Ανατολή. Σύμφωνα με τις στατιστικές της περιόδου 2020-2021, το 18,92% των μαθητών μετανάστες/πρόσφυγες φοιτούν στα δημοτικά σχολεία, το 18,64% στα γυμνάσια και το 13,76% στα λύκεια, με την πλειονότητα να προέρχεται από τη Συρία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Γεωργία και την Ελλάδα (Ετήσια έκθεση του ΥΠΕΠΘ, 2021).

Αποτελέσματα του έργου

Οι κύριες ομάδες-στόχοι του έργου περιλαμβάνουν εκπαιδευτές και εμπειρογνώμονες, σχολεία, μετανάστες και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Τα κύρια αποτελέσματα του έργου είναι:

1

Μια έκθεση προόδου, η οποία θα λειτουργεί ως πλαίσιο έρευνας και ανάλυσης αναγκών, καθοδηγώντας την ανάπτυξη του υλικού.

2

Αναλυτικό Πρόγραμμα και εργαλειοθήκη για εκπαιδευτές, εμπειρογνώμονες, σχολεία και τοπικούς φορείς που περιλαμβάνει βασικές θεματικές ενότητες και Πρακτικές οδηγίες για την υποστήριξη της συμπερίληψης των μεταναστών.

3

Ένα πρόγραμμα ανάπτυξης ικανοτήτων και εφαρμογής για τη μετατροπή των σχολείων σε συμπεριληπτικά κέντρα εκπαίδευσης σε όλες τις χώρες εταίρους.

Πιο συγκεκριμένα, η Παρούσα έκθεση εστιάζει στις προκλήσεις, τις ανάγκες, τις υφιστάμενες πολιτικές και τις βέλτιστες πρακτικές για τη συμπερίληψη των μεταναστών/προσφύγων μαθητών και καταλήγει σε βασικές συστάσεις.

ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΚΥΠΡΟΣ

- Νέο σχέδιο δράσης του Υπουργείου και του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου για την συμπερίληψη
- Μαθήματα γλωσσικής υποστήριξης κατά τη διάρκεια των σχολικών ωρών
- Υποστηρικτικό υλικό για τους εκπαιδευτικούς από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου
- Αξιολόγηση των γλωσσικών αναγκών και της προόδου από το CERE (2018)
- Επιμόρφωση στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση & Σχολικά δίκτυα (2020)
- "Δράσεις σχολικής και κοινωνικής συμπερίληψης", έργο DRASE (2015)"
- Κώδικας δεοντολογίας κατά του ρατσισμού ανά Υπουργείο (2014)

Ελλάδα

- Διαπολιτισμική εκπαίδευση (δεκαετία του 1990): 26 διαπολιτισμικά σχολεία με ειδικά προγράμματα
- Τάξεις υποδοχής της ελληνικής γλώσσας
- Δομές υποδοχής για την εκπαίδευση των παιδιών προσφύγων (2015), κοντά σε κέντρα Προσφύγων για μαθήματα εκτός σχολικού ωραρίου
- Συντονιστές εκπαίδευσης προσφύγων στους καταυλισμούς προσφύγων, ως μεσάζοντες μεταξύ σχολείου και γονέων.

Φινλανδία

- Πράξεις της φινλανδικής νομοθεσίας για τη συμπερίληψη
- Προπαρασκευαστική εκπαίδευση
- Κυβερνητικό Πρόγραμμα:
  - α) Το πρόγραμμα "Δικαίωμα στη μάθηση" της Φινλανδίας,
  - β) Υποέργο "Ενίσχυση των βασικών δεξιοτήτων και της γλώσσας διδασκαλίας των μαθητών".

Πορτογαλία

- Νόμοι για την συμπεριληπτική εκπαίδευση
- Σύστημα σχολικών συστάδων
- EMAIE: Διεπιστημονικές ομάδες
- Εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης

Μπορείτε να βρείτε πιο αναλυτικές πληροφορίες εδώ:
<https://inclusivehubs.eu/reports/>

Προκλήσεις

Γλώσσα και επικοινωνία

Τα γλωσσικά εμπόδια μπορεί να δυσχεράνουν την επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς και τους συμμαθητές. Πολλοί μαθητές μετανάστες δεν είχαν καμία σχολική εμπειρία πριν από τη μετανάστευσή τους στις χώρες υποδοχής. Η διαφορετική προφορά στις διάφορες γλώσσες αποτελεί ένα ακόμα εμπόδιο, με αποτέλεσμα την ανάγκη για λογοθεραπεία.

Χαμηλή δέσμευση και απόδοση

Τα προβλήματα αυτά μπορεί να οδηγήσουν σε δυσκολία παρακολούθησης της τάξης, σε προβλήματα ανάγνωσης και γραφής στη νέα γλώσσα, καθώς και σε χαμηλές επιδόσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι μαθητές δεν είναι σε θέση να εργαστούν ανεξάρτητα στο σπίτι, ενώ η κακή τοποθέτησή τους στις τάξεις μπορεί να τους αποθαρρύνει. Επιπλέον, κάποιοι μαθητές δεν είναι έτοιμοι μέσα σε ένα χρόνο να εισέλθουν στις τυπικές τάξεις και στερούνται υποστήριξης μετά τη μετάβασή τους.

Κακή κοινωνική συμπεριληψη

Οι μαθητές παραδέχονται ότι αυτό συμβαίνει κυρίως στην αρχή, λόγω της αδυναμίας τους να επικοινωνήσουν. Ιδιαίτερα οι μεγαλύτεροι μαθητές τείνουν να περνούν χρόνο με συμμαθητές της ίδιας εθνικότητας κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, γεγονός που καθιστά την ενσωμάτωση πιο δύσκολη. Η αλληλεπίδραση μεταξύ μεταναστών και ντόπιων μαθητών είναι περιορισμένη μέσα στο σχολείο λόγω των πολιτισμικών διαφορών.

Διακρίσεις/κοινωνικός αποκλεισμός

Το ζήτημα αυτό εμφανίζεται συνήθως στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ανάλογα, βέβαια, με την τοποθεσία του σχολείου και τον αριθμό των μεταναστών μαθητών που φοιτούν σε αυτό.

Τα αγροτικά σχολεία ή εκείνα όπου οι μετανάστες αποτελούν μειονότητα μεταξύ των ντόπιων μαθητών ενδέχεται να παρουσιάζουν περισσότερες περιπτώσεις διακρίσεων.

Ο εκφοβισμός και ο ρατσισμός φαίνεται να αποτελούν σημαντικό πρόβλημα σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Οι μετανάστες μαθητές συχνά θεωρούνται παρείσακτοι, κλέφτες ή υπεύθυνοι για ζητήματα που σχετίζονται με την οικονομική κρίση και ως αποτέλεσμα κακομεταχειρίζονται.

Μπορείτε να βρείτε πιο αναλυτικές πληροφορίες εδώ:

<https://inclusivehubs.eu/reports/>

TRANSFORMING SCHOOLS INTO
INCLUSIVEHUBS

Ανάγκες

Αρχική και συνεχής γλωσσική και ακαδημαϊκή υποστήριξη

Η εισαγωγή ή η επέκταση της προπαρασκευαστικής εκπαίδευσης, πριν από την συμπερίληψη στην τυπική τάξη, καθώς και η συνεχής υποστήριξη μετά τη μετάβαση, αποτελούν βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Οι μαθητές χρειάζονται ενισχυμένη υποστήριξη στην εκμάθηση γλωσσών και σε συγκεκριμένα μαθήματα, όπως η Ιστορία, τα Μαθηματικά, τα Αγγλικά ή άλλες ξένες γλώσσες. Με αυτόν τον τρόπο θα έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση για να εργάζονται ανεξάρτητα στο σπίτι.

Κοινωνική και συναισθηματική υποστήριξη

Οι μαθητές και οι γονείς προτείνουν την καθοδήγηση από ντόπιους μαθητές και τη συμμετοχή σε εξωσχολικές δραστηριότητες (π.χ. τέχνη, αθλητισμός και χορός) για την υποστήριξη της αλληλεπίδρασης και της γλωσσικής εξάσκησης. Επιπλέον, διασκεδαστικές δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, όπως επιτραπέζια παιχνίδια και ποδόσφαιρο, καθώς και δράσεις πολιτισμικής ανταλλαγής, μπορούν να ενισχύσουν την αλληλεπίδραση. Οι λέσχες υποστήριξης μπορούν να χρησιμεύσουν ως ασφαλή περιβάλλοντα. Παράλληλα, απαιτείται συναισθηματική υποστήριξη, ώστε να διευκολυνθεί η συμπερίληψη και να διασφαλιστεί ένα ασφαλές σχολικό περιβάλλον μέσω υπηρεσιών συμβουλευτικής και της συμβολής κοινωνικών λειτουργών.

Συνεχής υποστήριξη και κατάρτιση

Οι εκπαιδευτικοί ζητούν υλικό υψηλής ποιότητας, μεταφρασμένο στη μητρική γλώσσα των μαθητών, καθώς και την παρουσία μεταφραστή, διαμεσολαβητή ή βοηθού διδασκαλίας, που θα μπορεί να βοηθήσει στην τάξη. Επιπλέον, η πρακτική συνεχούς και υποχρεωτικής επιμόρφωσης στη διαφοροποιημένη μάθηση, την κατάκτηση της γλώσσας και την πολυπολιτισμική εκπαίδευση είναι ζωτικής σημασίας. Η ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ συναδέλφων, όπως και η εφαρμογή αποτελεσματικών διαδικασιών υποδοχής και μετάβασης θα παρέχουν ουσιαστική υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς.

Περισσότερος χρόνος υπηρεσίας

Ο χρόνος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την προσαρμογή του διδακτικού υλικού, την ενίσχυση της συνεργασίας, τη συμμετοχή σε προγράμματα κατάρτισης, καθώς και για τη χρήση διασκεδαστικών δραστηριοτήτων στην τάξη. Επιπλέον, θα ήταν χρήσιμος για την παροχή ατομικής υποστήριξης και τη δοκιμή νέων μεθόδων διδασκαλίας.

Πολιτιστική ευαισθητοποίηση

Οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται πολιτισμική ευαισθητοποίηση. Η γνώση του πολιτισμικού υπόβαθρου των μαθητών, ώστε να γίνονται αναφορές και συνδέσεις με τον τοπικό πολιτισμό, καθώς και η καλλιέργεια του σεβασμού και της αποδοχής μεταξύ των μαθητών, μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των διακρίσεων και των συγκρούσεων.

Ποιες πτυχές πρέπει να αλλάξουν;

Γνωρίζοντας τις τρέχουσες πολιτικές και πρακτικές, τις προκλήσεις και τις ανάγκες, οι πτυχές που πρέπει να αλλάξουν είναι τα εξής:

1. Πιο εντατικά και στοχευμένα γλωσσικά και πολιτισμικά μαθήματα.
2. **Εξατομικευμένη ακαδημαϊκή υποστήριξη:** Οι ατομικές ανάγκες και οι μαθησιακές ικανότητες κάθε μαθητή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της γλωσσικής διδασκαλίας.
3. **Εισαγωγή μιας τάξης υποδοχής κατά το πρώτο έτος της άφιξης:** Η τάξη αυτή θα περιλαμβάνει ιερμηνείς και πολιτισμικούς διαμεσολαβητές, αρχική αξιολόγηση, ευέλικτο αναλυτικό πρόγραμμα, παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου. Όταν ο μαθητής είναι έτοιμος, θα μπορεί να ενταχθεί στην τυπική τάξη.
4. **Περισσότερη αλληλεπίδραση μεταξύ ντόπιων και μεταναστών μαθητών:** Προτείνονται δραστηριότητες ομαδικής εργασίας, ομαδικά σχέδια, ένα σύστημα καθοδήγησης όπου ο ντόπιος μαθητής αναλαμβάνει το ρόλο μέντορα για έναν μετανάστη, συμμετοχή σε νεανικούς και αθλητικούς συλλόγους, καθώς και διαπολιτισμικές εκδηλώσεις.
5. **Στοχευμένη και συνεχής κατάρτιση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών:** Περιλαμβάνει την ανάθεση ειδικών βοηθών διδασκαλίας ή διαμεσολαβητών στην τάξη, καθώς και πρόσβαση σε έτοιμο προς χρήση δίγλωσσο και πολιτισμικά ευαίσθητο υλικό.
6. **Δημιουργία βάσης δεδομένων:** Για την τακτική παρακολούθηση των εγγραφών, της φοίτησης και της παρεχόμενης μαθησιακής υποστήριξης, ώστε τα σχολεία να παρακολουθούν αποτελεσματικά τις ανάγκες των μαθητών.
7. **Συστηματικά και βελτιωμένα τεστ** αρχικής, διαμορφωτικής και αθροιστικής αξιολόγησης, με στόχο τη διάγνωση των αναγκών και την παρακολούθηση της προόδου των μαθητών, όχι μόνο στα ελληνικά αλλά και σε άλλα βασικά μαθήματα.
8. **Στοχευμένοι μηχανισμοί υποστήριξης οικογενειών** όπως Προγράμματα Προσανατολισμού, κάλυψη εξόδων μεταφοράς και σχολικών δαπανών, προσφορά υπηρεσιών μετάφρασης ή Πολιτισμικής διαμεσολάβησης κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, των συναντήσεων γονέων ή συμβουλευτικών συναντήσεων.
9. **Συμμετοχή των γονέων:** Οι γονείς των μαθητών με μεταναστευτικό υπόβαθρο αντιμετωπίζουν γλωσσικά και πολιτισμικά εμπόδια που περιορίζουν τη συμμετοχή τους στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Απαιτούνται γλωσσικά μαθήματα για τους γονείς και προγράμματα προσανατολισμού για την εξοικείωσή τους με το σχολικό σύστημα.
10. **Υποστήριξη της ψυχολογικής ευημερίας:** Οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ιδιαίτερα οι πρόσφυγες, συχνά αντιμετωπίζουν τραύματα και ψυχολογικό στρες. Τα σχολεία πρέπει να παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτικές υπηρεσίες για την αντιμετώπιση αυτών των αναγκών.
11. **Στελέχωση και υποδομές:** Η υποστελέχωση στα σχολεία δυσχαιρένει την παροχή ατομικής προσοχής στους μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Προτείνεται η τοποθέτηση ενός βοηθού διδασκαλίας ανά τάξη και η εξασφάλιση επαρκούς αριθμού εκπαιδευτικών, ώστε να επιτευχθούν μικρότερα μεγέθη τάξεων.

Ποιες πτυχές πρέπει να αλλάξουν;

Γιατί οι τρέχουσες πολιτικές και πρακτικές δεν επαρκούν;

Παρά τις σημαντικές προσπάθειες, εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια για πιο στοχευμένες δράσεις, οι οποίες, φυσικά, χρειάζονται πόρους και χρηματοδότηση. Μια ολιστική προσέγγιση, με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων μερών (φορείς χάραξης πολιτικής, υπουργείο, εκπαιδευτικοί φορείς, εκπαιδευτικοί, γονείς) θα μπορούσε να συμβάλει ουσιαστικά στη βελτίωση της κατάστασης.

Η μη επάρκεια των υφιστάμενων πολιτικών μπορεί να ερμηνευθεί μέσα από τους εξής λόγους:

α) Έλλειψη προσαρμοσμένης εκπαιδευτικής υποστήριξης:

Η παροχή εξατομικευμένης μαθησιακής υποστήριξης για τους μετανάστες μαθητές είναι ανεπαρκής. Συχνά, οι μετανάστες μαθητές παρουσιάζουν ακαδημαϊκές δυσκολίες, καθώς δεν υπάρχει στοχευμένη ακαδημαϊκή υποστήριξης πέραν από τα γλωσσικά μαθήματα.

β) Ανεπαρκής κατάρτιση των εκπαιδευτικών:

Οι εκπαιδευτικοί δεν λαμβάνουν την απαιτούμενη εκπαίδευσης στη διαπολιτισμική διδασκαλία ούτε για την αντιμετώπιση των εξιδεικευμένων αναγκών των μεταναστών μαθητών. Η διαθέσιμη κατάρτιση είναι συχνά αποσπασματική και δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες των πολυπολιτισμικών τάξεων. Επιπλέον, το εκπαιδευτικό υλικό δεν είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μεταναστών μαθητών αυτών, με αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί συχνά να αναγκάζονται να το τροποποιούν ή να δημιουργούν μόνοι τους.

γ) Μη επαρκείς πόροι και στελέχωση:

Τα σχολεία συχνά υποφέρουν από έλλειψη στελέχωσης, οδηγώντας σε υπερπλήρεις τάξεις και περιορισμένη δυνατότητα εξατομικευμένης υποστήριξης. Επίσης, η έλλειψη βοηθών διδασκαλίας και μεταφραστών δυσχαιρένει την επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων, δημιουργώντας επιπλέον εμπόδια στη μαθησιακή διαδικασία.

δ) Μη επαρκείς πολιτικές και πόροι:

Η εφαρμογή πολιτικών, όπως το δικαίωμα στη μητρική γλώσσα, συχνά παρουσιάζει δυσκολίες που εξαρτώνται από τη γεωγραφική και δημογραφική δομή κάθε περιοχής.

Παράλληλα, η διαχείριση των προϋπολογισμών από τους δήμους δε δίνει πάντα προτεραιότητα στην υποστήριξη της συμπερίληψης των μεταναστών μαθητών. Απαιτείται μεγαλύτερη χρηματοδότηση για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και την ενίσχυση υπηρεσιών υποστήριξης.

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Μια συλλογή από 14 βέλτιστες, παλαιότερες και τρέχουσες Πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Κύπρο, τη Φινλανδία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο του έργου

<https://inclusivehubs.eu/reports/>.

Αυτές οι Πρακτικές, οι οποίες στοχεύουν στην συμπερίληψη των μεταναστών και προσφύγων μαθητών στα εθνικά σχολεία, μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τη μετατροπή του σχολείου σας σε Συμπεριληπτικά Κέντρα Εκπαίδευσης, ενισχύοντας παράλληλα την ευζωία και την επιτυχία των μαθητών σας.

Συστάσεις πολιτικής

Με βάση τα αποτελέσματα των ερευνών γραφείου και πεδίου, οι εταίροι ανέπτυξαν τα εθνικά τους σχέδια δράσης. Ενώ οι εθνικές Πραγματικότητες συχνά διαφέρουν όσον αφορά το πολιτικό Περιβάλλον, την εκπαιδευτική Πολιτική και τους διαθέσιμους Πόρους, οι Προκλήσεις και οι ανάγκες Παραμένουν ως επί το πλείστον οι ίδιες. Ως εκ τούτου, οι συστάσεις τους συνοψίζονται κατωτέρω στο σχέδιο δράσης για τους κόμβους χωρίς αποκλεισμούς με τέσσερις τομείς δράσης:

Γλωσσική και ακαδημαϊκή υποστήριξη

Απαιτούνται καλύτερες διαδικασίες υποδοχής και μετάβασης, καθώς και ένα στοχευμένο Πρόγραμμα γλωσσικής και ακαδημαϊκής υποστήριξης, ώστε οι μαθητές να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στο νέο σχολικό σύστημα:

1. Εισαγωγή ή επέκταση των τμημάτων υποδοχής με ευέλικτο Πρόγραμμα σπουδών για την Παροχή Πιο εξατομικευμένης υποστήριξης και Προετοιμασίας για την είσοδο στις κανονικές τάξεις.
2. Ευέλικτη μετάβαση στις κανονικές τάξεις. Αξιολόγηση των ικανοτήτων των μαθητών Πριν από τη μετάβαση και Παροχή συνεχούς υποστήριξης μετά τη μετάβαση.
3. Επέκταση των διαθέσιμων γλωσσικών μαθημάτων κατά τη διάρκεια των σχολικών ωρών. Υποχρεωτικά θερινά ή απογευματινά μαθήματα για όσους έχουν χαμηλή γλωσσική ικανότητα μέχρι το τέλος του υφιστάμενου Προγράμματος γλωσσικής υποστήριξης.
4. Παροχή πρόσθετης υποστήριξης. Απογευματινά μαθήματα για μαθητές που χρειάζονται υποστήριξη σε άλλα μαθήματα ή στις εργασίες τους (στη μητρική τους γλώσσα).
5. Συστηματική και βελτιωμένη αρχική, διαμορφωτική και αθροιστική αξιολόγηση για τη διάγνωση των αναγκών και την Παρακολούθηση της Προόδου στη γλώσσα και σε άλλα βασικά μαθήματα.

Συναισθηματική υποστήριξη και κοινωνική συμπερίληψη

Η προώθηση της αποδοχής, της αλληλεπίδρασης και της κοινωνικής συμπερίληψης στο σχολικό Περιβάλλον είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία των μαθητών:

1. Υποστήριξη και καθοδήγηση από ομοτίμους. Λέσχη υποστήριξης για τους μετανάστες φοιτητές, που Παρέχει έναν ασφαλή χώρο για να μοιραστούν τις εμπειρίες τους και να Προσφέρουν αμοιβαία βοήθεια. Σύζευξη μεταναστών μαθητών με ντόπιους, οι οποίοι θα είναι οι μέντορές τους για να τους βοηθήσουν να Προσανατολιστούν στο σχολικό Περιβάλλον, να δημιουργήσουν φιλίες και να αναπτύξουν την αίσθηση του ανήκειν.
2. Μέτρα κατά του εκφοβισμού, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι συνέπειες για συμπεριφορές διακρίσεων είναι σαφώς καθορισμένες και επιβάλλονται. Ομαδικές συναντήσεις στις οποίες οι μαθητές μπορούν να συζητούν ανοιχτά για τον εκφοβισμό και την ανάρμοστη συμπεριφορά, ώστε να καλλιεργείται μια κουλτούρα κοινής ευθύνης.
3. Εκδηλώσεις Πολιτιστικής ευαισθητοποίησης για τους μαθητές, το Προσωπικό του σχολείου και τους γονείς για την ανάδειξη της Ποικιλομορφίας και τον εορτασμό του πλούτου όλων των Πολιτισμών που υπάρχουν στο σχολείο.
4. Εξωσχολικές δραστηριότητες χωρίς αποκλεισμούς. Σύλλογοι αθλητισμού, μουσικής και τεχνών, οι οποίοι μπορούν να φέρουν τους μαθητές κοντά ανεξάρτητα από τυχόν γλωσσικά ή πολιτισμικά εμπόδια και να ενισχύσουν την αίσθηση του ανήκειν.
5. Παροχή ψυχολογικής υποστήριξης ή συμβουλευτικής στους μαθητές και τις οικογένειές τους

Συστάσεις πολιτικής

Υποστήριξη των εκπαιδευτικών

Η υποστήριξη των εκπαιδευτικών είναι ζωτικής σημασίας για να εξασφαλιστεί η σχολική επιτυχία των μεταναστών μαθητών.

- α. Συνεχής, πρακτική και υποχρεωτική κατάρτιση όλου του σχολικού προσωπικού σε θέματα πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης, πολιτισμικής ευαισθησίας και στρατηγικών διδασκαλίας χωρίς αποκλεισμούς.
- β. Εκπαιδευτικό υλικό επικαιροποιημένο, μεταφρασμένο στη μητρική γλώσσα των μαθητών, που αντανακλά διαφορετικούς Πολιτισμούς και Προοπτικές.
- γ. Παροχή βοηθών διδασκαλίας που γνωρίζουν τη μητρική γλώσσα των μαθητών και μεταφραστών/διαμεσολαβητών, ιδίως σε σχολεία με μεγάλο αριθμό μεταναστών μαθητών για την υποστήριξη της καθημερινής διδασκαλίας, της επικοινωνίας και των συναντήσεων εκπαιδευτικών-γονέων.
- δ. Παροχή καλών και αξιόπιστων προγραμμάτων και εφαρμογών ψηφιακής μετάφρασης.
- ε. Στελέχωση και βελτίωση των υποδομών για τη μείωση του αριθμού των μαθητών ανά τάξη
- στ. Εξειδικευμένο και σταθερό προσωπικό εκμάθησης γλωσσών
- ζ. Χρόνος επιμόρφωσης για συνεργασία, εξάσκηση της διεπιστημονικής προσέγγισης και χρήση διαδραστικών μεθόδων διδασκαλίας και οπτικοακουστικού υλικού για την ενίσχυση της κατανόησης και της εμπλοκής των μαθητών με διαφορετικό υπόβαθρο.

Συμμετοχή των γονέων και της κοινότητας

Η συμμετοχή των γονέων και της κοινότητας στη μαθησιακή διαδικασία και τις σχολικές δραστηριότητες είναι επίσης σημαντική.

- α. Προγράμματα προσανατολισμού για την ενημέρωση των γονέων σχετικά με το νέο πρόγραμμα σπουδών, τις σχολικές προσδοκίες και απαιτήσεις, τις πολιτικές τεκμηρίωσης για την εισαγωγή, την πιστοποίηση, τα ακαδημαϊκά προβλήματα και τα συστήματα διασύνδεσης με τα σχολεία.
- β. Παροχή μαθημάτων σε μετανάστες γονείς, οι οποίοι επιθυμούν να μάθουν την επίσημη γλώσσα της χώρας υποδοχής για την καλύτερη υποστήριξη των παιδιών τους στο σπίτι και την αποτελεσματική επικοινωνία με το σχολείο.
- γ. Εργαστήρια και εκδηλώσεις για τους γονείς που θα τους βοηθήσουν να κατανοήσουν καλύτερα το εκπαιδευτικό σύστημα, να υποστηρίξουν τη μάθηση των παιδιών τους, να τα εξοικειώσουν με τα νέα πολιτιστικά πρότυπα ή να μοιραστούν τις παραδόσεις και τον πολιτισμό τους με τους ντόπιους γονείς.
- δ. Ενεργή συμμετοχή των γονέων σε συλλόγους γονέων-δασκάλων.
- ε. Συνεργασία με οργανώσεις της τοπικής κοινότητας για την παροχή πρόσθετης υποστήριξης και πόρων για οικογένειες με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Συνοψίζοντας...

Συνοψίζοντας, το έργο Inclusive Hubs υπογραμμίζει την ανάγκη για συνεχή επένδυση στην συμπεριληπτική εκπαίδευση και την Πολιτισμική διαμεσολάβηση, με στόχο τη μείωση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Παράλληλα, τονίζει τη σημασία της διαρκούς επαγγελματικής ανάπτυξης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών, προκειμένου να ενισχυθούν οι δεξιότητες τους στη διαχείριση της Πολυπολιτισμικότητας και της Πολιτισμικής συμπερίληψης.

Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητη η προώθηση πολιτικών που ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή της κοινότητας στις διαδικασίες εκπαίδευσης και συμπερίληψης. Η συμμετοχή των τοπικών ενδιαφερόμενων φορέων, όπως οι σχολικές αρχές, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι εξίσου κρίσιμη, καθώς ενισχύει την αίσθηση ιδιοκτησίας των σχεδίων και μεγιστοποιεί τον αντίκτυπο της υλοποίησής τους.

Μερικά Πρακτικά βήματα:

- Εφαρμογή ισχυρότερων στρατηγικών πολιτισμικής διαμεσολάβησης για τη στήριξη των μεταναστών μαθητών και των οικογενειών τους. Τα σχολεία με την υποστήριξη των τοπικών κυβερνήσεων καλούνται να αναλάβουν ηγετικό ρόλο στον τομέα αυτό.
- Εμπλοκή των τοπικών κοινοτήτων στη στήριξη των οικογενειών μεταναστών μέσω εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων συμπερίληψης. Οι κοινοτικές οργανώσεις θα πρέπει να συνεργαστούν με τα σχολεία για να ενισχύσουν την αίσθηση του ανήκειν στις οικογένειες αυτές.
- Να εξοπλίσει τους εκπαιδευτικούς με διαπολιτισμικές δεξιότητες και κατάρτιση στην συμπεριληπτική εκπαίδευση, ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν καλύτερα τους μετανάστες μαθητές. Η ευθύνη αυτή μοιράζεται στις εκπαιδευτικές αρχές και τους Παρόχους κατάρτισης.
- Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να λαμβάνουν εξειδικευμένη κατάρτιση για την αντιμετώπιση των αναγκών των μεταναστών μαθητών και την ανάπτυξη διαπολιτισμικών ικανοτήτων. Αυτό θα μπορούσε να υλοποιείται από τις εκπαιδευτικές αρχές σε συνεργασία με τοπικούς φορείς κατάρτισης.
- Οι κοινότητες πρέπει να εμπλακούν πιο ενεργά στη διαδικασία συμπερίληψης, ιδίως όσον αφορά την παροχή υποστήριξης στους μετανάστες μαθητές. Οι τοπικές κυβερνήσεις και οι κοινοτικές οργανώσεις θα πρέπει να το διευκολύνουν αυτό με τη διοργάνωση εκδηλώσεων και τη δημιουργία δικτύων υποστήριξης.
- Τα σχολεία θα πρέπει να συνεχίσουν να προσφέρουν μακροπρόθεσμα προγράμματα που εστιάζουν στη συναισθηματική διαχείριση, την ανθεκτικότητα και την Πολιτισμική διαμεσολάβηση. Οι διευθυντές των σχολείων και τα υπουργεία θα πρέπει να εφαρμόσουν αυτά τα προγράμματα και να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση.
- Η ευαισθητοποίηση σε θέματα μεταφοράς, η δημιουργία κεντρικά τοποθετημένων υπηρεσιών και εκδηλώσεων μπορούν να αυξάνουν την πρόσβαση των οικογενειών μεταναστών στην υποστήριξη που χρειάζονται.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

APA (n.d.) APA Dictionary of Psychology. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://dictionary.apa.org/>

Jones, J. M. (2014) Βέλτιστες πρακτικές για την παροχή πολιτισμικά ευαίσθητων παρεμβάσεων. Στο: Βέλτιστες πρακτικές στη σχολική ψυχολογία, εκδ. A. Thomas και J. Grimes. MD: National Association of School Psychologists. Copyright 2008 by National Association of School Psychologists

Schiano, R. (2021). Τι είναι η αληθινή εμπλοκή της κοινότητας και γιατί έχει σημασία (τώρα περισσότερο από ποτέ). *Journal of Communication in Healthcare*, 14(2), 91-92.
<https://doi.org/10.1080/17538068.2021.1935569>.

UNESCO (2023). Το δικαίωμα στην εκπαίδευση για τις μειονότητες. Γαλλία, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000385259>

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ (2020). Εγχειρίδιο προστασίας μέσω πολιτιστικής διαμεσολάβησης. Κέντρο αντιμετώπισης κρίσεων και πολιτικής, Βελιγράδι.